00815281

E176/2/1/1

នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក-អ.ជ.ស.ដ/អ.ជ.ត.ក (...)

ភាគីដាក់ឯកសារ: ក្រុមមេធាវីរបស់លោក នួន ជា

ដាក់ជូន: អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

ភាសាដើម: អង់គ្លេស

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ: ថ្ងៃទី ១១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១២

ឯកសារបានទទួល
DOCUMENT RECEIVED/DOCUMENT REÇU
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date of receipt/Date de reception): 14 / 06 / 2012
ម៉ោង (Time/Heure): 13:55
Case File Officer/L'agent chargé: SANN RADA

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ ស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: សាធារណៈ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយ ក.ស.ច.ស ឬ អង្គជំនុំជម្រះ: សាធារណៈ / Public

ចំណាត់ថ្នាក់ប្រភេទឯកសារ

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន

ឈ្មោះមន្ត្រីកត់ត្រា:

ហត្ថលេខា:

បណ្តឹងសាទុក្ខឆ្លាមៗប្រឆាំងនឹង សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំឲ្យមាន ចំណាត់ការជាបន្ទាន់ប្រឆាំងនឹង ហ៊ុន សែន អនុលោមតាមវិធាន ៣៥

ដាក់ដោយ៖

ក្រុមមេធាវីការពារក្តីលោក នួន ជា៖

Michiel PESTMAN
Victor KOPPE
Andrew IANUZZI
Jasper PAUW
Scarlet WAGNER
Devika KAMP

ចម្លងជូន៖

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

ជា លាង
Andrew CAYLEY

សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី៖

ពេជ អង្គ
Elisabeth SIMONNEAU-FORT

I. សេចក្ដីផ្ដើម

១. អនុលោមតាមវិធាន ៣៥, ១០៤, ១០៥ និង ១០៧ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អ.វ.ត.ក[1] ("វិធាន") មេធាវីការពារក្ដីជនជាប់ចោទ នួន ជា ("មេធាវីការពារក្ដី") សូមដាក់បណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗនេះប្រឆាំងនឹង "សេចក្ដីសម្រេចលើសំណើសុំឱ្យមានចំណាត់ការជាបន្ទាន់ប្រឆាំងនឹង ហ៊ុន សែន អនុលោមតាមវិធាន ៣៥" ("សេចក្ដីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់")[២]។ ដោយមានសំអាងហេតុដែលនឹងលើកឡើងនៅខាងក្រោមនេះ មេធាវីការពារក្ដីសូមសន្និដ្ឋានថា៖ (១) បណ្ដឹងសាទុក្ខនេះអាចទទួលយកបាន (២) សេចក្ដីសម្រេចដែលត្រូវបានជំទាស់មិនអាចការពារតាមផ្លូវច្បាប់ ដោយសារមានសំអាងហេតុមួយចំនួន និង (៣) អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ("អ.ជ.ត.ក") អាច និងត្រូវតែអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដើម្បីជួសជុលកំហុសដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង។ ជាបញ្ហាបឋម មេធាវីការពារក្ដីសូមប្រកាន់ជំហរថា បណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗនេះគួរត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ជាឯកសារសាធារណៈ។ នៅគ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ ឯកសារនេះត្រូវចាត់ទុកថាជាឯកសារសាធារណៈ។

II. អង្គហេតុដែលពាក់ព័ន្ធ និងប្រវត្តិនីតិវិធី

២. មេធាវីការពារក្ដីសូមយោងទៅដល់សេចក្ដីសន្និដ្ឋានអង្គហេតុនានា (និងសម្ភារៈ/ឯកសារគាំទ្រជាមូលដ្ឋាន) ដែលមាននៅក្នុង "សុំឱ្យមានចំណាត់ការជាបន្ទាន់ប្រឆាំងនឹង ហ៊ុន សែន អនុលោមតាមវិធាន ៣៥" (សំណើ)[3]។ ជាការលើកឡើងបញ្ជាក់ឡើងវិញដោយសង្ខេប: "កាលពីថ្ងៃទី ០៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២ មានការរាយការណ៍នៅក្នុងសារព័ត៌មានវៀតណាម ដែលលោក នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានធ្វើការកត់សម្គាល់ដូចខាងក្រោមនៅក្នុងសន្និសីទសារព័ត៌មាន នៅពីរថ្ងៃមុននៅក្នុងខេត្ត Dong Nai ប្រទេសវៀត ណាម៖

---

[1] វិធានផ្ទៃក្នុង អ.វ.ត.ក (វិសោធនកម្មលើកទី៨) វិសោធនកម្មថ្ងៃទី ០៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០១១។

[2] ឯកសារលេខ E176/2, ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១២, លេខ ERN៖ 00806873–00806883។

[3] សូមមើលឯកសារ **E-176** ថ្ងៃទី ២២ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០១២, ERN 00782947–00782959 កថាខណ្ឌ ២ ដល់ ៧។

ការអធិប្បាយពីការចោទប្រកាន់ដោយមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមនៅឯសវនាការកាត់សេចក្តី កាលពីខែកន្លងទៅថា ប្រទេសវៀតណាមបានឈ្លានពានប្រទេសកម្ពុជានៅទសវត្សទីឆ្នាំ៧០, ហ៊ុន សែន និយាយថាវាមិនចាំបាច់ឆ្លើយតបទៅនឹងពាក្យសំដី "បោកប្រាស់ហ្នឹងទេ" ។

ឃាតករ និងជនដៃដល់នៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍កំពុងតែការពារខ្លួនដែលជាកិច្ចប្រឹងប្រែងមួយដើម្បីធ្វើឲ្យផុតពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ។ គេគ្រប់គ្នាដឹងថាប្រទេសរបស់យើងធ្លាប់មានរបបប្រល័យពូជសាសន៍ ហើយឥឡូវនេះយើង និងពិភពលោកកំពុងដំណើរការកាត់ទោសពួកគេ"[4] ។

*គ្មានមន្ទិលសង្ស័យនោះទេ*លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីនិយាយសំដៅលើ នួន ជា ដែលជាមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមតែម្នាក់គត់បានផ្តល់សក្ខីកម្មនៅសវនាការនាខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១ អំពីការចូលឈ្លានពានរបស់វៀតណាមមកលើកម្ពុជានាទសវត្សឆ្នាំ១៩៧០។

៣. ក្នុងការឆ្លើយតបនឹងការប៉ុនប៉ងរបស់មេធាវីការពារក្តី ដែលចោទប្រកាន់លើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីព្យាយាមនិយាយសម្រួលដល់ផលប៉ះពាល់ដោយសេក្តីថ្លែងការណ៍របស់លោកថា៖

> "ខ្ញុំចង់ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈអំពីមេធាវីការពារក្តីបងធំទី២ ដែលចង់ប្តឹងខ្ញុំ" ដែលសូមឲ្យមានការឆ្លើយតបពីទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន។ "ខ្ញុំត្រូវបានគេសួរនៅប្រទេសវៀតណាមអំពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម ក៏ប៉ុន្តែមេធាវីការពារក្តីរបស់លោក នួន ជា ចោទខ្ញុំអំពីការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការតុលាការ។ "សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ខ្ញុំអំពី ប៉ុល ពត, នួន ជា, ខៀវ សំផន និង អៀង សារី គឺមិនមានឥទ្ធិពលអ្វីលើតុលាការក្នុងពេលនេះទេ"[5] ។

ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយការនិយាយលើកចុងក្រោយរបស់គាត់អំពីបញ្ហានេះថា៖ "តុលាការអាចធ្វើអ្វីតាមដែលខ្លួនចង់ *ក៏ប៉ុន្តែខ្ញុំក៏មានសិទ្ធិជេរមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែរ"*[6]។

---

[4] Minh Nam, Tan Tu, and An Dien, 'Vietnam did not invade, but revived Cambodia: Hun Sen', *Than Nien News/Vietweek,* 5 January 2012 (reproduced in ECCC Media Clippings: 7–9 January 2012, p 8).

[5] *The Cambodia Herald,* 'Hun Sen calls for government response to accusations by Nuon Chea's lawyer', 18 February 2012).

[6] សំណើកថាខណ្ឌទី ៦ (ដកស្រង់ *The Cambodia Herald*, 'Hun Sen calls for government response to accusations by Nuon Chea's lawyer', 18 February 2012.។ សូមមើលផងដែរ Vong Sokheng & David Boyle, *The Phnom Penh Post,* 'KR leadership fair game: PM', 20 February 2012 (ក្នុងជំនួបប្រជុំបិទទ្វាររបស់រដ្ឋាភិបាលជាមួយជាមួយតំណាងសង្គមស៊ីវិលនៅថ្ងៃ សុក្រ លោក នាយករដ្ឋមន្ត្រីនិយាយថា គាត់មិនត្រូវបានហាមឃាត់មិនឲ្យនិយាយអំពីទោសឧក្រិដ្ឋរបស់ នួន

៤. នៅក្នុងសំណើដែលរួមបញ្ចូល និងធ្វើឡើងនូវបណ្តឹងផ្ទាល់មាត់លើកមុននៅក្នុងបណ្តឹងសរសេរជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ (តាមរយៈការលើកឡើងរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង)មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងថា (១) ការកត់សម្គាល់នាពេលថ្មីៗនេះដោយលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ទៅកាន់សារព័ត៌មានវៀតណាមជាការរំលោភសិទ្ធិរបស់ នួន ជា ដែលត្រូវសន្មតជាមុនថាគ្មានទោសនៅក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា ដែលចាត់ទុកថាការជ្រៀតជ្រែកមកក្នុងការងាររបស់តុលាការនៅ អ.វ.ត.ក[7] និង (២) អង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែផ្តល់នូវដំណោះស្រាយដ៏មានប្រសិទ្ធភាព និងមានប្រយោជន៍ចំពោះការរំលោភបែបនេះ[8]។

៥. ក្នុងការបដិសេធសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីអង្គជំនុំជម្រះទទួលស្គាល់ថា ការកត់សម្គាល់របស់ ហ៊ុន សែន ដែល "នឹងអាចដូចជាសំដៅជាពិសេសទៅកាន់លោក នួន ជា"[9] នាំទៅដល់ការរំលោភជាក់ស្តែងមួយទៅលើច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ: "ដោយមិនគិតថា ការលើកឡើងនោះបានរាយការណ៍ត្រឹមត្រូវឬក៏អត់នោះទេ [...] ការលើកឡើងបែបនេះគឺផ្ទុយទៅនឹងការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស ដែលលោកនួនជា មាននោះ"[10]។ ការប៉ាន់ប្រមាណដល់សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រឆាំងនឹងវិធាន ៣៥ "លក្ខខណ្ឌទាបបំផុតសម្រាប់ការស៊ើបអង្កេត"[11] អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចដូចខាងក្រោម:

ជា នៅក្រោមរបបខ្មែរក្រហមនោះទេ។ "ហាមខ្ញុំមិនឲ្យនិយាយថ្កោលទោស នួន ជា ប៉ុល ពត មានន័យថា ខ្ញុំខុសដែលបានផ្តួលរំលំរបបរបស់របប ប៉ុល ពត" សម្តីគាត់និយាយត្រូវបានថតទុក។ "មើល ទាំងអស់គ្នា ជួយការពារខ្ញុំ ហើយកុំឲ្យមេធាវី នួន ជា ក្លែងក្លាងពេក")។

[7] សំណើ កថាខណ្ឌ ១, ១៧-២០។

[8] សំណើ កថាខណ្ឌ ១, ២១-២៣។

[9] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ២៥។

[10] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ២៦។ សូមមើលផងដែរដូចគ្នា កថាខណ្ឌ១៨ (('It is therefore clear from the international jurisprudence that any declaration of an accused person's guilt by a public official prior to a verdict being delivered by a court is incompatible with the presumption of innocence.')

[11] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ២០, សូមមើលផងដែរ ("បទដ្ឋាននេះនឹងត្រូវបានបំពេញតែនៅពេលណាដែលមានមូលដ្ឋានច្បាស់លាស់សម្រាប់ការចោទប្រកាន់នេះ ហើយធ្វើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា ការចោទប្រកាន់នេះមិនមែនជាការចោទប្រកាន់ដោយស្មានៗនោះឡើយ។ នៅពេលមានមូលហេតុអាចឲ្យជឿជាក់បានថា បុគ្គលណាម្នាក់អាចបានជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ [...] អាចចាត់វិធានការមួយ ឬច្រើន ក្នុងចំណោមវិធានការនានាដូចមានចែងក្នុងវិធាន ៣៥(២)។

អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាឃើញថា ប្រសិនបើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាំងអស់នេះត្រូវបានរាយការណ៍ដោយត្រឹមត្រូវ សេចក្តីថ្លែងការណ៍នេះមានលក្ខណៈមិនស្របទៅនឹងគោលការណ៍នៃការសន្មតថា គ្មានទោសទេ។ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ជាសាធារណៈដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាក់ទងនឹងពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទ នួន ជា ដែលសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានធ្វើទៅកាន់សារព័ត៌មាន អាចនាំឱ្យមានជំនឿសមហេតុផល និងបំពេញលក្ខខណ្ឌនៃបទដ្ឋាននេះ។ ដោយហេតុថា នាពេលនេះសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌដែលមានជនជាប់ចោទ នួន ជា កំពុងរង់ចាំ ការ សម្រេចសេចក្តីនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ហើយបើទោះបីជាសេចក្តីថ្លែងការនេះត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មានចេតនាអ្វីមួយក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា សេចក្តីថ្លែងការនេះ មានហានិភ័យដែលអាចត្រូវបានគេយកទៅបកស្រាយថា មានការប៉ុនប៉ងដាក់សម្ពាធដោយមិនសមរម្យមកលើចៅក្រមដែលកំពុងទទួលបន្ទុកចាត់ការរឿងក្តីនេះ។ ហេតុដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា អង្គជំនុំជម្រះអាចចាត់វិធានការណាមួយ ឬមិនចាំបាច់ចាត់វិធានការណ៍មួយក្នុងចំនោមវិធានការនានាដូចមានចែងក្នុងវិធាន ៣៥(២) [...][12]

ការប៉ាន់ស្មានរបស់អង្គជំនុំជម្រះ នៅពេលដែលលក្ខខណ្ឌតម្រូវឱ្យមានគឺ "ចាប់ផ្តើមឡើងដោយ "មូលហេតុអាចជឿជាក់បាន ដែលធ្វើឡើងដោយសក្តានុពលភាពក្នុងការគម្រាមកំហែងដល់រដ្ឋបាលតុលាការអាចបានកើតឡើង [...] [នេះ] *ផ្តល់ការកើនឡើងអំពីការស៊ើបសួរបន្ថែម* និងមិនតម្រូវឱ្យអង្គជំនុំជម្រះចូលរួមក្នុងការពិនិត្យដោយលម្អិតលើអង្គសេចក្តី នៃការចោទប្រកាន់ ឬ ការសង្ស័យនៃការជ្រៀតជ្រែក ឬប៉ាន់ប្រមានបញ្ហានៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌរបស់បុគ្គល"[13]។ ជាការកត់សម្គាល់ អង្គជំនុំជម្រះខកខានមិនបានពន្យល់អំពីអ្វីពិតប្រាកដទៅលើ "ការស៊ើបអង្កេតបន្ថែម" ឬក៏ហេតុផលសម្រាប់ការស៊ើបអង្កេត ដោយសារតែ (១)មេធាវីការពារក្តីមិនអាចបើកការស៊ើបអង្កេតដោយខ្លួនឯងបានដោយអនុលោមតាមវិធាន ៣៥ (២) បរិបទ "មិនច្បាស់លាស់" និងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលរងការចោទប្រកាន់ដែល "ពុំមានភាពច្បាស់លាស់"[14]។ ការស៊ើប

---

[12] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ២៩។ សូមមើលផងដែរកថាខណ្ឌ ៣០ ("សេចក្តីថ្លែងការរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រីបំពេញបទដ្ឋានអប្បបរមាសម្រាប់ការអន្តរាគមពីអង្គជំនុំជម្រះដោយអនុលោមតាមវិធាន ៣៥(២)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ហេតុដូចនេះ អនុលោមតាមអនុវិធាននេះដើម្បីផលប្រយោជន៍នៃភាគីទាំងអស់អង្គជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់ជាថ្មីអំពីគោលការណ៍នៃឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ និងគោលការណ៍នៃការសន្មត់ថា គ្មានទោស ដោយធ្វើការកត់សម្គាល់អំពីសារៈសំខាន់នៃការបំពេញមុខងារដោយត្រឹមត្រូវ និងជំនឿទុកចិត្តលើ អវតក។

[13] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ២០ (បញ្ជាក់បន្ថែម)។

[14] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ៣០។

អង្កេតបែបនេះមិនអាចរាប់បញ្ចូលការពិនិត្យបន្ថែមដោយអង្គជំនុំជម្រះនៃសុចរិតភាពនៃការអះអាងបឋម *(prima facie)* ។ ហើយមិនមានការភ្ញាក់ផ្អើលទាល់តែសោះដែលថា គ្មានសម្អាងផ្នែកច្បាប់ត្រូវបាន លើកឡើងដើម្បីគាំទ្រជំហរនេះ។

៦. អាចនិយាយម្យ៉ាងទៀតថា ពេលដែលទទួលយកលក្ខខណ្ឌបំពេញអប្បបរិមាវិធាន៣៥ និងទទួលស្គាល់ថា បទដ្ឋាននេះ ធ្វើឱ្យចាប់ផ្តើម "ស៊ើបអង្កេតបន្ថែម" ក៏ប៉ុន្តែអង្គជំនុំជម្រះកំណត់ថា "វាជាការពុំចាំបាច់ដែលត្រូវបើកកិច្ចស៊ើបសួរ ដើម្បីបញ្ជាក់ពីយថាភាពនៃសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ទាំងនេះឡើយ"[15]។ អង្គជំនុំជម្រះប្រកាន់ជំហរថា ការរំលឹកទូទៅរបស់ខ្លួន នូវសេចក្តីថ្លែងឡើងវិញដែលស្លូតបូត និង គ្មានអំណាច នូវអ្វីដែលមេធាវីការពារគិតថា ជាការគ្មានតម្លៃ ដែលមិនអាចទៅរួច[16] គឺ "គ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ពេលនេះ និង [...] [ដែលថា] ពុំចាំបាច់មានវិធានការថែមទៀត"[17]។

៧. ដោយមិនអាចពន្យល់បានសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ ភាគច្រើននិយាយច្របូកច្របល់ពីរឿងដែលមិនពាក់ព័ន្ធ។ ខណៈដែលសំណើទទួលស្គាល់ជំហររបស់មេធាវីការពារក្តីថា ការកត់សម្គាល់របស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បង្កបានជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ មេធាវីការពារក្តីពិតជាយល់ព្រមថា បញ្ហាបែបនេះដែលកំពុងរង់ចាំនៅចំពោះមុខសាលាឧទ្ធរណ៍ប្រទេសកម្ពុជាវា "ជារឿងមួយផ្សេងទេ"[18] គឺចង់និយាយថា បញ្ហា "ទទួលខុសត្រូវខាងព្រហ្មទណ្ឌ"[19] របស់ ហ៊ុន

---

[15] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ៣១។

[16] សូមមើល សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ២៧ ("អង្គជំនុំជម្រះសូមបញ្ជាក់ជាថ្មីថា សេចក្តីថ្លែងការទាំងនេះនឹងមិនមានឥទ្ធិពលមកលើអង្គជំនុំជម្រះ ឬចៅក្រមម្នាក់ៗរបស់អង្គជំនុំជម្រះនៅក្នុងការអនុវត្តភារកិច្ចរបស់ខ្លួនឡើយ។ ដូចដែលអង្គជំនុំជម្រះធ្លាប់បានលើកឡើងម្តងហើយម្តងទៀតថា ចៅក្រមវិជ្ជាជីវៈនៅ អវតក ត្រូវបានសន្មតថា ជាបុគ្គលដែលមានសមត្ថភាពបំពេញមុខងារវិជ្ជាជីវៈរបស់ខ្លួនប្រកបដោយសុចរិតភាព ឯករាជ្យភាព និងមិនលម្អៀង ដោយសំអាងទៅលើការស្បថចូលកាន់តំណែង ការបណ្តុះបណ្តាល និងបទពិសោធន៍។ ចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគឺ ជាចៅក្រមដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ខាងផ្នែកច្បាប់ និងពុំទទួលរងឥទ្ធិពលពីការធ្វើអត្ថាធិប្បាយជាសាធារណៈណាមួយ ដូចសមាជិកនៃស្ថាប័នសាធារណៈដែលអាចមាននោះឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះនឹងពិចារណាតែលើអង្គហេតុ ភស្តុតាង សារណាទាំងអស់ដែលពាក់ព័ន្ធ និងច្បាប់ជាធរមាននៅក្នុងក្របខណ្ឌច្បាប់ដែលខ្លួនមានប៉ុណ្ណោះ ហើយមិនពិចារណាទៅលើមតិសាធារណៈនានាស្តីពីអត្តិភាព ឬនត្ថិភាពនៃពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទណាម្នាក់នៅពេលខ្លួនពិភាក្សាចេញសាលក្រមនោះឡើយ"។

[17] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ៣១។

[18] សំណើ កថាខណ្ឌ ២០។

00815287

សែន គឺមិនមែនជាកម្មវត្ថុនៃសំណើ ដែលតាមពិតសំណើពិតជាសំដៅពិតប្រាកដតែមួយគត់ទៅលើការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះបានរៀបរាប់ពីមូលហេតុច្រើនណាស់ទៅលើបទដ្ឋានក្នុងការបង្ហាញពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ:

> នៅពេលមានការចោទប្រកាន់អំពីការទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ បទដ្ឋានសម្រាប់ការអន្តរាគមន៍ពីអង្គជំនុំជម្រះត្រូវមានកម្រិត។ ត្រង់ប្រការនេះបុគ្គលណាម្នាក់អាចត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ហើយអាចត្រូវបានដាក់ទណ្ឌកម្ម លុះត្រាតែមានភស្តុតាងបង្ហាញថា បុគ្គលនេះបានជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ "ដោយដឹង និងដោយចេតនាពិតប្រាកដ" ប៉ុណ្ណោះ។ [...] មិនមានបញ្ហានៃការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌកើតមាននៅក្នុងករណីនេះទេ ដោយអនុលោមតាម [វិធាន ៣៥(១)]។ បើទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះបានរំលឹកអំពីភាពចាំបាច់ក្នុងការគោរពនិយាមនានាដែលការពារឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការ និងគោលការណ៍នៃការសន្និដ្ឋានថាគ្មានទោសដោយអនុលោមតាមវិធាន៣៥(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។[20]

> ទាក់ទិននឹងការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ដោយអនុលោមតាមវិធាន ៣៥(១) អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា មិនមានភស្តុតាងក្នុងការបញ្ជាក់អំពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌឡើយ នៅក្នុងករណីនេះ។ [...] បរិបទនៃការធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ទាំងនេះ ពុំមានទរណាដឹងច្បាស់ឡើយ ហើយសេចក្តីថ្លែងការណ៍ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់នេះ ក៏មិនមានភាពច្បាស់លាស់ដែរ[21]។

ក៏ប៉ុន្តែមិនមានចំណុចណាក្នុងសំណើ ដែលមេធាវីការពារក្តីបង្ហាញថា បទដ្ឋានខ្ពស់បែបនេះបានបំពេញនោះទេ។ តាមពិតទៅ អំណះអំណាងគឺកំណត់ទៅនឹងការបំពេញទៅនឹងបទដ្ឋាន *បឋមនៃវិធាន ៣៥* ដែលនាំទៅដល់ការស៊ើបអង្កេតបន្ថែមដោយអង្គជំនុំជម្រះ។

៨. អង្គជំនុំជម្រះសម្រេចសន្និដ្ឋានថា សំណើត្រូវបានបដិសេធចោលដោយផ្នែកដោយសារគ្មានអង្គសេចក្តី[22]។

III. ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ

---

[19] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ៣០។

[20] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ២១។

[21] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ៣០។

[22] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ចំណុចចុងក្រោយ ១១។

ក.ការជ្រៀតជ្រែកទៅក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការ, ការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស និង សំណងដោយសមធម៌ចំពោះការខូចខាតដែលមិនទាក់ទងនឹងប្រាក់កាស

៩. មេធាវីការពារក្តី សូមយោងទៅផ្នែកច្បាប់នៅកថាខណ្ឌទី៨ រហូតដល់ ១៥ នៃសំណើ[23]។ បន្ថែមលើវិធាន៣៥ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចដូចខាងក្រោម:

> សមត្ថកិច្ចតុលាការលើរឿងក្តីនៅ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបែងចែកទៅតាមដំណាក់កាលនានានៃរឿងក្តី។ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងអង្គបុរេជំនុំជម្រះមានសមត្ថកិច្ចនៅក្នុងដំណាក់កាលស៊ើបអង្កេត រីឯអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល មានសមត្ថកិច្ចនៅដំណាក់កាលជំនុំជម្រះ និងដំណាក់កាលបណ្តឹងសាទុក្ខ។ *ប្រសិនបើអនុវត្តឱ្យបានតឹងរឹងចំពោះសំណើយោងតាមវិធាន ៣៥ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ការបែងចែកសមត្ថកិច្ចនេះ អាចនឹងប៉ះពាល់ដល់ការទទួលខុសត្រូវមុខងាររបស់តុលាការ ក្នុងការធានាសុចរិតភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី និងសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការទទួលបានការជំនុំជម្រះប្រកបដោយយុត្តិធម៌*[24]។

ដូចនេះ ដោយមិនមានមន្ទិលសង្ស័យ អង្គជំនុំជម្រះអាច (និង គួរតែ) អនុវត្តដោយឯករាជ្យដោយអនុលោមតាម "ឆន្ទានុសិទ្ធិទូលាយ" ក្រោមវិធាន៣៥[25] ដើម្បីជាប្រយោជន៍ក្នុងការធានានូវភាពត្រឹមត្រូវនៃនីតិវិធីរបស់ខ្លួន និងសំខាន់នោះដើម្បីបញ្ជាក់ការពិត។ ដូចគ្នានេះដែរនៅពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងខកខានមិនបានធ្វើដូចនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលអាច (និងគួរតែ) ជួសជុលការខកខានបែបនេះ។

ខ. ភាពអាចទទួលយកបាននៃបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹង

---

[23] សូមមើលឯកសារលេខ E-116/1/1, កថាខណ្ឌ ១៥-១៨។

[24] ឯកសារ E 116/1/6 "សេចក្តីសង្ខេបសំអាងអង្គហេតុនៃចសេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ នួន ជា ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ពាក់ព័ន្ធនឹងភាពត្រឹមត្រូវនៃកិច្ចស៊ើបសួរ" ថ្ងៃទី ៣០ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១២ ERN 00772881–00772887 (សេចក្តីសម្រេចលើភាពត្រឹមត្រូវ) កថាខណ្ឌ ១៤ (បញ្ជាក់បន្ថែម) (ដកស្រង់ឯកសារឯកសារ D314/1/12 "សេចក្តីសម្រេចលើកទីពីរលើបណ្តឹងរបស់ នួន ជា និង អៀង សារីប្រឆាំងនឹងដីការ ក.ស.ច.ស លើសំណើសុំឱ្យកោះហៅសាក្សី" ថ្ងៃទី ០៩ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០, ទស្សនដោយឡែករបស់ចៅក្រម Catherine Marchi-Uhel និង Rowan Downing កថាខណ្ឌទី១០ ដល់ ១២)។

[25] សេចក្តីសម្រេចលើត្រឹមត្រូវ កថាខណ្ឌ១៥។

សេចក្ដីសម្រេចដោយអនុលោមតាមវិធាន ៣៥

១០. ដោយអនុលោមតាមវិធាន ១០៤(៤), "សេចក្ដីសម្រេចលើការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់តុលាការនៅក្រោមវិធាន ៣៥ (៦)" គឺអាចប្ដឹងសាទុក្ខបាន[26]។ ភាគីមានបំណងប្ដឹងសាទុក្ខលើសេចក្ដីសម្រេចនេះ "ត្រូវដាក់បណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗនេះ ដោយបញ្ជាក់ពីមូលដ្ឋានគាំទ្របណ្ដឹងសាទុក្ខ និងទឡ្ហីករណ៍នានា"[27]។ បណ្ដឹងសាទុក្ខ "ត្រូវបង្ហាញផងដែរអំពីមូលដ្ឋាន ឬខ្លឹមសារនៃសេចក្ដីសម្រេច ដែលខ្លួនជំទាស់ដោយយោងលេខទំព័រ និងវាក្យខណ្ឌជាក់លាក់នៃសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង"[28]។ "ក្នុងករណីដែលសេចក្ដីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង បើកឱ្យមានបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ ដូចមានចែងក្នុងវិធាន ១០៤(៤)(ក) និង (ឃ) បណ្ដឹងសាទុក្ខត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៣០ (សាមសិប)ថ្ងៃ ចាប់ពីថ្ងៃប្រកាសសេចក្ដីសម្រេច ឬ ពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីសេចក្ដីសម្រេចនោះ"[29]។

គ. បទដ្ឋានទូទៅនៃការពិនិត្យទៅលើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ

១១. "អនុលោមតាម [...] វិធាន ១០៤(១) និង១០៥(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗអាចផ្អែកលើទឡ្ហីករណ៍មួយ ឬច្រើនដូចខាងក្រោមៈ កំហុសនៃអង្គហេតុដែលនាំឱ្យសាលក្រមលើអង្គសេចក្ដី ឬសេចក្ដីសម្រេចនោះ មានភាពមិនយុត្តិធម៌ ឬ កំហុសលើអង្គច្បាប់ ដែលនាំឱ្យមោឃៈសាលក្រមលើអង្គសេចក្ដី ឬសេចក្ដីសម្រេចនោះ។ ការភ័ន្តច្រឡំដែលស្ដែងចេញពីការប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គ

---

[26] វិធាន ១០៤(៤) សូមមើលផងដែរវិធាន ៣៥(៦) ("រាល់សេចក្ដីសម្រេចដែលធ្វើឡើងក្រោមវិធាននេះ អាចត្រូវបានប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ទៅអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ឬប្ដឹងសាទុក្ខទៅអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល តាមករណីសមស្រប។ [...] ចំពោះបណ្ដឹងសាទុក្ខដែលធ្វើឡើងចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ម្ចាស់បណ្ដឹងសាទុក្ខត្រូវធ្វើឡើងដោយអនុលោមតាមវិធាន ១០៥(២) និង ១០៧(១)។

[27] វិធាន ១០៥(២)

[28] វិធាន ១០៥(៤) *សម្គាល់* បណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗត្រូវ "ដាក់ជូនក្រឡាបញ្ជីអង្គជំនុំជម្រះ និងត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយដើមបណ្ដឹង ឬមេធាវីដើមបណ្ដឹង។ វិធាន ១០៦(២) និង ១០៦(៤) (បញ្ជាក់បន្ថែម)។

[29] វិធាន ១០៧(១)។

ជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលនាំឲ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ម្ចាស់បណ្តឹងសាទុក្ខ[30]។ អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ថា "ទឡ្ហីករណ៍បណ្តឹងសាទុក្ខដែលមានរៀបរាប់ក្នុងវិធាន ១០៥(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ទាក់ទងនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ ត្រូវតែអាន*ដាច់ចេញពីគ្នា*"[31]។ "ក្នុងគោលបំណងទាំងនេះ អ.ជ.ត.ក ខ្លួនឯង អាចបើកការពិនិត្យលើភស្តុតាង និងស្វែងរកភស្តុតាងថ្មី ដើម្បីធ្វើការសម្រេចលើបញ្ហានេះ"[32]។

IV ទឡ្ហីករណ៍

ក. បណ្តឹងសាទុក្ខអាចទទួលយកបាន

១២. ដោយសារតែសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់សម្រេច "លើការជ្រៀតជ្រែកក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការក្រោមវិធាន ៣៥(៦)"[33] ដូចនេះអាចប្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗបាន។ ជាងនេះទៅទៀតបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ (ក) បញ្ជាក់ពី "មូលដ្ឋានគាំទ្របណ្តឹងសាទុក្ខ និងទឡ្ហីករណ៍នានា"[34], (ខ) "បង្ហាញផងដែរអំពីមូលដ្ឋាន ឬខ្លឹមសារនៃសេចក្តីសម្រេច ដែលខ្លួនជំទាស់ដោយយោងលេខទំព័រ និងវាក្យខណ្ឌជាក់លាក់នៃសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង"[35] និង (គ) "ធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៣០ (សាមសិប)ថ្ងៃ ចាប់ពីថ្ងៃប្រកាសសេចក្តីសម្រេច ឬ ពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចនោះ"[36]។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយបណ្តឹងសាទុក្ខអាចទទួលយកបាន និងដាក់ទាន់ពេលវេលា។

---

[30] ឯកសារ **E-50/2/1/4** "សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ នួន ជា និង អៀង ធីរិទ្ធប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង លើសំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់" ថ្ងៃទី ០៣ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ERN 00702255–00702274 (សេចក្តីសម្រេចដោះលែង) កថាខណ្ឌ ២៧។

[31] សេចក្តីសម្រេចដោះលែង កថាខណ្ឌ ២៨។ ដូចខាងលើ ("ហេតុដូច្នេះដើម្បីសំអាងលើទឡ្ហីករណ៍ទីមួយ ឬ ទីពីរនៃបណ្តឹងសាទុក្ខ (កំហុសឆ្គងនៃអង្គច្បាប់ ឬអង្គហេតុ) ភាគីបណ្តឹងសាទុក្ខមិនតម្រូវបង្ហាញបន្ថែមកំហុសដែលស្តែងចេញពីការប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលបណ្តាលឲ្យមានផលប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ខ្លួនឡើយ")។

[32] វិធាន១០៤(១)។

[33] វិធាន ១០៤(៤)។

[34] វិធាន ១០៥(២)

[35] វិធាន ១០៥(៤)។

[36] វិធាន ១០៧(១)។

00815291

ខ. សេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមិនចាត់វិធានការតាមវិធាន ៣៥ ជាទង្វើដែលមិនអាចការពារបានដោយសារមូលហេតុមួយចំនួន

១. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមានកំហុសខាងច្បាប់ដោយខកខានមិនបានផ្តល់ការជួសជុលដល់ការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សដែលខ្លួនទទួលស្គាល់

១៣. ដោយទទួលស្គាល់ថា ជាការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សយ៉ាងពិតប្រាកដដោយអនុលោមតាមយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ[37] អង្គជំនុំជម្រះខកខានមិន (ដោយគ្មានការពន្យល់) បានចាត់វិធានការតទៅទៀត គឺការផ្តល់ជូននូវការជួសជុលដ៏សមស្របមួយ ដូចដែលមានចែងក្នុងច្បាប់យុត្តិសាស្ត្រដូចគ្នា។ អង្គជំនុំជម្រះមិនរវល់ដល់កាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន នៅពេលដែលសំណើមានការស្នើសុំយ៉ាងជាក់ច្បាស់សម្រាប់សំណង[38] និងយោងយ៉ាងច្បាស់ទៅលើសំណងដោយសមធម៌ចំពោះការខូចខាតដែលមិនទាក់ទងនិងប្រាក់កាស នៅក្រោមច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធ[39]។ យោងលើយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិដែលដកស្រង់ដោយចៅក្រម លោក នួន ជា គឺចាំបាច់ទទួលបានសំណង (ជាសំណងលុយកាក់ ឬក៏ការបន្ថយទោស)។ និងវាស្ថិតក្នុងសមត្ថភាពតុលាការនេះដើម្បីផ្តល់សំណងដូចនេះ តាមរយៈបទដ្ឋានច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ[40]។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះក៏ខកខានមិនបានលើកឡើងសូម្បីតែបញ្ហានេះ ហើយក៏មិនបានគិតដល់ជម្រើសអាចមាន បើទោះជាបានបញ្ជាក់ពីការរំលោភយ៉ាងពិតប្រាកដលើការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស ដែលជាការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដែលចាំបាច់ត្រូវមានសំណង។ ដោយពិចារណាដល់ច្បាប់ជាធរមាន ការខកខានរបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងបញ្ហានេះនាំទៅដល់ "កំហុសលើអង្គច្បាប់ដែលធ្វើឲ្យសេចក្តីសម្រេចគ្មានតម្លៃ"[41]។

២. អង្គជំនុំជម្រះរំលោភឥទ្ធានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដោយខកខាន (ក) មិនបានថ្កោលទោស និង ព្រមានលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី និង (ខ) មិនបាន ស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៅលើបរិបទ

---

[37] សូមមើលសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ២៩។

[38] សូមមើលសំណើ កថាខណ្ឌ ២១ ដល់ ២៣។

[39] សូមមើលសំណើ កថាខណ្ឌ ១៥។

[40] សំគាល់ ។

[41]សូមមើលកថាខណ្ឌ ១១ ខាងលើ។

និងចរិតនៃការកត់សម្គាល់របស់លោក ហ៊ុន សែន

១៤. ករណីដែលអង្គជំនុំជម្រះ "ដោះស្រាយបញ្ហា[ការកត់សម្គាល់របស់លោក ហ៊ុន សែនភ្លាមៗ][42] តាមពិតប្រសិនបើជាអ្វីដែលសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់អះអាងថា បានធ្វើនោះ[43] អង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែកំណត់ថា មាន"មូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់"ដើម្បីអនុវត្តតាមវិធាន ៣៥(២)[44] បើទោះជាសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ពុំមានលើកអំពីចំណុចនេះក៏ដោយ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សកម្មភាពដែលមានការកំណត់យ៉ាងតឹងរ៉ឹងដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង នាំទៅដល់ដំណោះស្រាយមិនមានប្រយោជន៍ ឬក៏មិនមានប្រសិទ្ធភាព ចំពោះការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋានដែលធានាក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ការខកខានរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការ "ស៊ើបអង្កេតបន្ថែមទៀតដើម្បីបញ្ជាក់ការពិតថាតើមានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់នាំទៅដល់ការបន្តនីតិវិធី"[45] ជាពិសេសចំពោះការពិពណ៌នារបស់អង្គជំនុំជម្រះថា បរិបទ និងសភាពមិនច្បាស់លាស់[46] បង្ហាញពីកង្វះខាតរបស់តុលាការទៅលើការជ្រៀតជ្រែកជាបន្តបន្ទាប់របស់លោក ហ៊ុន សែន មកលើកិច្ចការ អ.វ.ត.ក។ ករណីទាំងពីរនេះ កង្វះខាតការអនុវត្តសមរម្យរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនាំទៅដល់ "កំហុសអាចវិនិច្ឆ័យបានក្នុងការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ដើម

---

[42] វិធាន ៣៥(២)(ក)។

[43] សូមមើលសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ នៅកថាខណ្ឌទី៣០ "អាស្រ័យហេតុនេះ អង្គជំនុំជម្រះគាំទ្រដល់ប្រយោជន៍របស់តួអង្គទាំងអស់ គោលការណ៍ឯករាជ្យតុលាការ និងសច្ចធារណ៍នៃនិរទោសដែលគួសបញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់សម្រាប់ដំណើរការត្រឹមត្រូវ និងជំនឿទុកចិត្តដល់ អ.វ.ត.ក។

[44] សូមមើលសេចក្តីសម្រេចអ.ប.ជ នៅកថាខណ្ឌទី ។ កំណត់សម្គាល់: មេធាវីការពារក្តី យល់ឃើញថា "ការបកស្រាយ" បច្ចុប្បន្ន (មិននិយាយដល់ភាពសមហេតុផលនៃការស៊ើបសួរនៅ អ.វ.ត.ក តាមវិធាន ៣៥ "ហេតុផលជឿ "ដើម្បីឈានទៅរកការស៊ើបអង្កេតបន្ថែម" បើសិនជាការស៊ើបអង្កេតនេះ បង្ហាញឬអាចបង្កើត"មូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់" សម្រាប់ការយកជម្រើសមួយក្នុងចំណោមជម្រើសនានានៅក្រោមវិធាន ៣៥(២) ដែលជាចុងក្រោយអាចលេចចេញនូវភស្តុតាងឱ្យហួសពីវិមតិសង្ស័យ" ដែលឈានទៅរកការដាក់ទណ្ឌកម្ម ។ សូមមើលសេចក្តីសម្រេចខាងលើ នៅកថាខណ្ឌទី [...] ។

[45] វិធាន ៣៥(២)(ខ) ។

[46] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ៣០។

00815293

បណ្តឹង"[47]។

ក. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរតែបានចេញការព្រមាន ជាសាធារណៈ ដោយផ្ទាល់ទៅដល់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី

១៥. ពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានរិះគន់យ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្នទៅលើការកត់សម្គាល់ ដែលមានបញ្ហា (មិនរួមបញ្ចូលលក្ខខណ្ឌតឹងរ៉ឹង និងដោយអាចគិតបានក្នុងលក្ខណៈប្រសើរបំផុត) [48] អង្គជំនុំជម្រះមិនបានអន្តរាគមន៍ណាមួយតាមវិធាន ៣៥(២) ដូចដែលបានលើកឡើងនោះទេ[49]។ អង្គជំនុំជម្រះ "បញ្ជាក់ជាថ្មី" អំពីសារសំខាន់នៃគោលការណ៍សន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោស។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បុគ្គលដែលធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ គឺលោក ហ៊ុន សែន មិនដែលត្រូវបានស្តីបន្ទោសចំពោះការប្រព្រឹត្តរួចមកហើយ ឬក៏ទទួលការព្រមានចំពោះការធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍មានលក្ខណៈដូចគ្នាបន្តទៀត ដូចដែលបានស្នើសុំ ជាពិសេសដោយមេធាវីការពារក្តីនោះទេ[50]។ តាមពិតទៅ គ្មានវិធានការណាមួយបានធ្វើឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែលគ្មានន័យខ្លឹមសារនោះទេ។

១៦. ការស្តាប់បង្គាប់អំណាចប្រតិបត្តិត្រូវបានមើលឃើញសម្រាប់អ្វីដែល៖ គ្រាន់តែនិយាយដើម្បីបំបាត់ការធានានូវសវនាការត្រឹមត្រូវ ជាការរំលោភដែលកត់មានដោយពុំមានការដាក់ទណ្ឌកម្មនៅក្នុង

---

[47] កថាខណ្ឌ ១១ ខាងលើ ។

[48] នៅ សូមមើលសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ នៅកថាខណ្ឌទី២៥ (ការថ្លែងរបស់ ហ៊ុន សែន) អាច ត្រូវបានគេយល់ថានិយាយសំដៅចំពោះ នួន ជា) ។ ដូចខាងលើនៅកថាខណ្ឌ ២៦ (ការថ្លែងនេះហាក់ដូច ជាផ្ទុះបញ្ចាំង និងអាចត្រូវបានគេមើលឃើញថា នួន ជា មានពិរុទ្ធភាពបើទោះបីជាគាត់មិនទាន់ត្រូវបានគេ បង្ហាញភស្តុតាងតាមច្បាប់នោះ)។ ដូចខាងលើនៅកថាខណ្ឌ ២៦ (បើសិនជាដូច្នេះមែន វាចាត់ទុកជាបុរេវិនិច្ឆ័យទោសនៃសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌដែលកំពុងជំនុំជម្រះនៅ អ.វ.ត.ក ដោយមន្ត្រីសាធារណៈជាន់ខ្ពស់ហើយ ហើយវាអាចប៉ះពាល់ទៅលើការយល់ឃើញរបស់សាធារណជនអំពីភាពមានទោសកំហុសរបស់ នួន ជា ។ ដូចខាងលើនៅកថាខណ្ឌ ២៨ (អាស្រ័យហេតុនេះ វាមានហានិភ័យដែលត្រូវបានគេបកស្រាយថាជាការប៉ុនប៉ងការដាក់ឥទ្ធិពលដោយមិនត្រឹមត្រូវមកលើចៅក្រមដែលជំនុំជម្រះករណី ។

[49] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ នៅកថាខណ្ឌទី៣០ ។

[50] សូមមើលសំណើ នៅកថាខណ្ឌទី ២៤ ។

ប្រទេសនេះ។ ផ្ទុយពីជំហររបស់អង្គជំនុំជម្រះ គឺ*ពុំមានមន្ទិលសង្ស័យ* ទេថា លោក ហ៊ុន សែន និយាយសម្ដីដែលមានបញ្ហា[51]។ ហើយដូចគ្នានេះដែរ គឺ*ពុំមានមន្ទិលសង្ស័យ* ទេថា ពាក្យសំដីដូចនេះគឺសំដៅដោយផ្ទាល់ទៅលើលោក នួន ជា[52]។ ហើយដោយមិនចេញពីភាពតានតឹង ពាក្យសម្ដី *ច្បាស់ណាស់* ឆ្លុះបញ្ចាំងលក្ខណៈដែលលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីគ្រប់គ្រងលើចៅក្រមកម្ពុជា[53]។ ជាអកុសល សេចក្ដីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ឆ្លុះបញ្ចាំងកម្រិតដែលមន្ត្រីរបស់គាត់ក្នុងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងតុលាការទាំងនោះ មិនអាចរិះគន់ (និងការដាក់ទណ្ឌកម្ម) ការលើកឡើងដោយខុសច្បាប់នៃអង្គការនីតិប្រតិបត្តិ។ វាមិនមានអ្វីគួរឱ្យភ្ញាក់ផ្អើលនោះទេថា ចៅក្រមកម្ពុជានៅអវតក តែងតាំងឡើងដោយនយោបាយ[54] ហ៊ានតទល់ជាមួយនឹងមេដឹកនាំផ្ដាច់ការ (ដែលកាន់អំណាចជាង ១០ ០០០ ថ្ងៃ" ដែលបានព្រមានក្នុងពេលថ្មីៗនេះទៅកាន់ការរិះគន់មកលើរូបគាត់ថា "ខ្ញុំមិនគ្រាន់តែធ្វើឱ្យគណបក្សប្រឆាំងខ្សោយប៉ុណ្ណោះទេ តែខ្ញុំនឹងធ្វើឱ្យស្លាប់...ហើយប្រសិនបើអ្នកណាម្នាក់ខ្លាំងហ៊ានធ្វើបាតុកម្ម ខ្ញុំនឹងវ៉ៃឆ្កែទាំងនោះ ហើយចាប់ដាក់ក្នុងទ្រុង"[55]។ ប្រសិនបើការមើលឃើញនេះក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងទៀតគួរតែកែតម្រូវសេចក្ដីយល់ខុសរបស់និស្សិតកម្ពុជាចំពោះទស្សនៈដែលចៅក្រមកម្ពុជាត្រូវបានសន្មតថា អាចបំពេញការងាររបស់ខ្លួនដោយសុចរិតឯករាជ្យ និងមិនលម្អៀង[56]។

១៧. វិធានការរឹងប៉ឹង មិនមែនការបញ្ជាក់ "គ្រាន់តែជាទ្រឹស្ដី និងបំភ័ន្ត" គឺចាំបាច់ក្នុងការចាត់វិធានការជាមួយបុគ្គលដូច ហ៊ុន សែន[57]។ ដើម្បីឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព វិធានការច្បាប់ត្រូវតែគិតដល់ការពិតនិងការកើនឡើងនៃកម្រិតនៃការគម្រាមកំហែងដែលបានបង្ហាញ។ ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះពិតជាជឿថា ការប្រព្រឹត្តខុសរបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី និង ផលប៉ះពាល់ប្រកបដោយល្បិចកលលើករណីលោក នួន ជា នោះគឺជាភារកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងក្នុងការថ្កោលទោសយ៉ាងពិត

---

[51] សូមមើលសំណោះ កថាខណ្ឌ ២, និង ៦។

[52] សូមមើលសំណោះ កថាខណ្ឌ ២។

[53] សូមមើលសំណើ នៅកថាខណ្ឌទី [...] ។

[54] *N.B.* To date, no Cambodian judge has expressed a judicial position at odds with those of the Royal Government of Cambodia.

[55] Brad Adams, *The New York Times*, '10,000 Days of Hun Sen', Op-Ed, 31 May 2012.

[56] សូមមើលសំណើ នៅកថាខណ្ឌទី ២៣, ២៣ ។

[57] សេចក្ដីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ នៅកថាខណ្ឌទី១៥ ។

ប្រាកដទៅលើបុគ្គល មិនមែនពាក្យសម្តីរបស់គាត់ទេ។ តាមពិតទៅ យើងទាំងអស់គ្នាមានចម្ងល់ថា តើលោក ហ៊ុន សែនដែលត្រូវបានជូនដំណឹងអំពីការទិទានដោយស្មានៗរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដែរឬក៏អត់។ ប្រសិនបើមានការជូនដំណឹងមែននោះ យើងទាំងអស់គ្នាច្បាស់ណាស់ថា គាត់ដេកមិនលក់ ដោយសារតែរឿងនេះ។ គ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់ វិធានការរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគឺមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការការពារមិនឲ្យមានការរំលោភតទៅទៀត ពីលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី។

ខ. អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងគួរតែបានធ្វើការស៊ើបអង្កេតបន្ថែម

១៨. "លក្ខខណ្ឌបំពេញ"[58] នៃវិធាន ៣៥ ដែលបានរកឃើញការរំលោភ *ជាបឋម* *(Prima facie)* គឺជាភារកិច្ចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងដើម្បីព្យាយាមកំណត់សភាព និងវិសាលភាពពេញលេញនៃការរំលោភ តាមរយៈការស៊ើបអង្កេតបន្ថែម។ ដោយពិចារណាអំពីភាពមិនច្បាស់លាស់ដែលបានលើកឡើងទាក់ទងនឹងបរិបទនៃការលើកឡើងរបស់លោក ហ៊ុន សែន[59] អង្គជំនុំជម្រះគួរតែបន្តការស៊ើបអង្កេតដោយអនុលោមតាមវិធាន ៣៥(២)(ខ) ដើម្បីកំណត់អំពី "ចេតនាដែលការកត់សម្គាល់ [របស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី] ត្រូវបានធ្វើឡើង"[60]។ តែផ្ទុយទៅវិញ បានចាប់ផ្តើមដោយការពិភាក្សាខុសទាក់ទិននឹង "បទដ្ឋានបង្ហាញតម្រូវសម្រាប់ការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ" (គឺថា បង្ហាញឲ្យលើសពីវិមតិសង្ស័យ) លើកឡើងថា មេធាវីការពារក្តីមិនបានបំពេញបទដ្ឋានខ្ពស់ជាងនេះក្នុងការបង្ហាញពីការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌពិតប្រាកដ[61]។ មេធាវីការពារក្តីបានលើកឡើងនៅក្នុងសំណើដាក់ជូនតុលាការក្រុងភ្នំពេញ (បច្ចុប្បន្ននេះកំពុងខទ្ធរណ៍) នៅក្នុងសំណើនោះក្នុងវិធីណាក៏ដោយបង្ហាញថា គាត់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសយ៉ាងពិតប្រាកដ។ មូលហេតុដែលអង្គជំនុំជម្រះជ្រើសរើសយកវិធីដែលមិនអាចពន្យល់បាន ក៏ប៉ុន្តែហាក់ដូចជាប្រហែលធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងដោះលែងលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីពីការចោទប្រកាន់ធ្ងន់ជាងនេះ តាមរយៈការយល់ដឹងរបស់

---

[58] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ នៅកថាខណ្ឌទី២៩ ។

[59] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ នៅកថាខណ្ឌ [...] ។

[60] សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ នៅកថាខណ្ឌទី២៩ ។

[61] *N.B.* The Defence did not suggest that the evidence presented demonstrated *conclusively* that Hun Sen had committed criminal activity; nor could it have done so (given its lack of proper investigative authority).

សាធារណៈជន ឬជាងនេះទៅទៀតនោះដើម្បីមានឥទ្ធិពលមិនសមស្របលើនីតិវិធីតុលាការក្រុង។

៣. អង្គជំនុំជម្រះមានកំហុសថាសំណើបដិសេធចោលដោយផ្នែក

១៩. ខណៈដែលអង្គជំនុំជម្រះប្រកាសបដិសេធដោយផ្នែកនៃសំណើ ដោយសារតែការដាក់ជូនជាងដែល ៧[62] ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនមានដប់មួយទំព័រ "បានបញ្ជាក់សំអាងហេតុលម្អិតនៃសេចក្តីសម្រេចដើមរបស់ខ្លួន និង លើកឡើងនូវច្បាប់ជាធរមានទាក់ទិននឹងគោលការណ៍នៃការសន្មតទុកជាមុនថា គ្មានទោសទាក់ទិននឹងសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់មន្ត្រីសាធារណៈ[63]។ បើទោះជាមេធាវីការពារក្តីបានទទួលស្គាល់រួចមកហើយថា កំហុសដូចនេះគឺជាការមិនប៉ះពាល់មួយដែលរហូតមកដល់ពេលនេះអង្គជំនុំជម្រះពិតជាលើកឡើងពីអង្គសេចក្តី នៃសំណើ *ទាំងមូល* ហើយចេញនូវសេចក្តីសម្រេចមានសម្អាងហេតុដែលមានការដកស្រង់ឡើងវិញយ៉ាងវែងអំពីប្រវត្តនីតិវិធីនៃសំណើ[64] (ជាមួយនឹងការចុះចាញ់ជាយថាហេតុ) ជំទាស់នឹងជំហររបស់អង្គជំនុំជម្រះក្នុងការបដិសេធសំណើ។ តាមពិតទៅវាហាក់ដូចជា (តាមពិតវាច្បាស់ណាស់សម្រាប់មេធាវីការពារក្តី)ថា ជំហររបស់អង្គជំនុំជម្រះលើបញ្ហានេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីបំណងមិនសំខាន់ដែលអាចដាក់ទណ្ឌកម្មមេធាវីការពារក្តីចំពោះការចចេសរឹងរូសរបស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងការលើកឡើងបញ្ហាសំខាន់មួយនេះ បើទោះជា អង្គជំនុំជម្រះមិនពេញចិត្តយ៉ាងពិតប្រាកដក៏ដោយ។ ក្នុងករណីណាក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលប្រហែលជានឹងមិនខកខានក្នុងការលើកតម្កើងការខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីល្បួងលោមដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ដើម្បីដោះស្រាយដោយត្រឹមត្រូវនូវការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ក្នុងសំណុំរឿង ០០២។

---

[62] សូមមើលសេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ២៣។ *សម្គាល់* ផ្នែកនៃសំណើត្រូវបានប្រកាសថា "ទទួលយកបានក្នុងប្រភេទជាសំណើដាច់ដោយឡែកមួយដោយអនុលោមតាមវិធាន ៣៥"។ សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់ កថាខណ្ឌ ២៤។

[63] ដូចខាងលើ។

[64] សូមមើលសំណើ កថាខណ្ឌ ២ ដល់ ៧ ។

គ. អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលត្រូវប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន និងចាត់ វិធានការបន្ថែមទៀតអនុលោមតាមយុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិ និងវិធាន ៣៥

២០. សម្រាប់ហេតុផលដែលមានក្នុងសំណើ និងនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលត្រូវតែ (១) ផ្តល់នូវសំណងសមស្របចំពោះការរំលោភរបស់ ហ៊ុន សែន មកលើសិទ្ធិទទួលបានការកាត់ក្តីដោយយុត្តិធម៌របស់ នួន ជា ដោយអនុលោមតាមយុត្តិសាស្ត្រច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ (២) ដាក់ទណ្ឌកម្មដោយផ្ទាល់ ជាសធារណៈ និងយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ដល់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីអនុលោមតាមវិធាន ៣៥(២)(ក) ក្នុងលក្ខណៈដើម្បីការពារមិនឲ្យមានការជ្រៀតជ្រែកបន្តទៅទៀត និង (៣) បង្គាប់ឲ្យមានការស៊ើបអង្កេតអនុលោមតាមវិធាន ៣៥(២)(ខ) ទៅលើសភាព និងបរិបទនៃការកត់សម្គាល់។ តុលាការកំពូលពិតជាមានសិទ្ធិអំណាចធ្វើដូច្នោះ និងដើម្បីសវនាការមួយត្រឹមត្រូវ ចាំបាច់ត្រូវមានវិធានការដូច្នេះ។

V. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

២១. អាស្រ័យដោយហេតុផលក្នុងបណ្តឹងនេះ តុលាការកំពូលត្រូវតែ (១) ទទួលយកបណ្តឹងនេះ (២) ប្រកាសថា សេចក្តីសម្រេចដែលរងការជំទាស់គឺមិនត្រឹមត្រូវសម្រាប់ហេតុផលដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ និង (៣) ចាត់វិធានការបន្ថែមទៀតដូចដែលបានស្នើឡើងដោយមេធាវីការពារក្តីនៅកថាខណ្ឌខាងលើ។ ការផ្តល់អំណះអំណាងក្នុងសវនាការជាសាធារណៈនៅមុនពេលកំណត់ណាមួយលើបណ្តឹងសាទុក្ខនេះ នឹងជាការប្រសើរ ហើយត្រូវបានស្នើក្នុងសំណើនេះ។

សហមេធាវីការពារក្តីលោក នួន ជា

Michiel PESTMAN   Jasper PAUW   Andrew IANUZZI